

Oponentský posudok

Inauguračný spis

Doc. PhDr. Katarína Chovancová, PhD.

Filozofická fakulta UMB v Banskej Bystrici

Odbor inauguračného konania: všeobecná jazykoveda

Zhodnotenie doterajšieho odborného a pedagogického pôsobenia Doc. PhDr. Kataríny Chovancovej, PhD. si žiada v prvom rade zohľadniť jej dlhú prax, z ktorej zaujme najmä prezentácia prednášok a vystúpení na medzinárodných fórach. (Osobitne tu treba vyzdvihnúť získanie vedeckého titulu PhD na zahraničnej univerzite, konkrétne na Université Rennes 2.) Tento fakt, čiže hlavne prednášky na vedeckých konferenciách v zahraničí a expertízne aktivity aj pre zahraničné univerzity, vystupuje do popredia pri čítaní inauguračného spisu. Svojimi vystúpeniami a expertízami nereprezentovala len svoju osobnosť a svoju *alma mater*, ale aj slovenskú jazykovedu ako takú. Vo svojej praxi citlivo, ale účinne pedagogickú prax vhodne skĺbila s teoreticky zameranými hodnotnými výstupmi. Na okraj hodnotných teoretických výstupov má však oponent subjektívnu pripomienku, prameniacu azda z jeho celoživotnej rozmanitej jazykovej, tlmočnickej, prekladateľskej a spoločenskej praxe. Konkrétne, ak hovoríme o tzv. áčkovom výstupe Komunikačné trojčlenky, musíme konštatovať, že popri vysoko hodnotnej teoretickej a analytickej úrovni problematiky a znalosti relevantných prameňov, v knihe absentuje/absentujú konkrétne praktické poslanie a výstižné a hojnejšie príklady pre študentov lingvistických odborov. Knihu vnímame ako vhodné doplnenie podobnej bádanej problematiky a je určená najmä pre vysoko erudovaných teoretikov. Na druhej strane treba oceniť dvojjazyčné príklady prekladov viet, úplne či čiastočne formulovaných domnienok, podmienených emfázou atď. Tu si neodpustíme poznámku, že celá kniha resp. obsah pragmatickej jazykovedy (ako autorka o časti spracovávanej látky tvrdí) mala byť ladená na dvojjazyčnej osi slovenčina-francúzština a vice-verza a príklady zo slovenčiny mohli byť zastúpené menej. Za pozitívnu zmienku stojí však výstižná analýza priamej a nepriamej reči, ale svoje miesto si žiadala aj detailnejšia analýza francúzskej dvojice *discours direct et discours indirect*, osobitne so zameraním na slovesné časy, lebo tie sú veľmi často kameňom úrazu tak v písanom i hovorovom prejave francúzštiny.

To však nijako neznižuje chvályhodný syntetický prístup autorky k bádaniu danej problematiky. Jazykoveda, konkrétne komparativistika, syntax, lexikológia a sémantika sú vždy vhodným terénom literárnej a odbornej kritiky, ktorá je charakteristická súhrou subjektívneho a objektívneho v citlivej škále rozmanitých argumentov a posunov rôznej povahy; tak ako jazyk samotný.

Hlbšie skúmanie syntaxe na osi francúzština-slovenčina a rozvíjanie cudzojazyčnej čitateľskej kompetencie (o.i.) sa stalo základným predpokladom prekračovať úzky rámec

prvotne osvojených jazykových disciplín smerom k plodnému rozšíreniu výskumu do oblasti aplikovaných jazykov a pedagogických stratégií.

Oponent kladne hodnotí aj terminologické štúdie, prezentáciu a analýzu elektronicky sprostredkovanej komunikácie vo francúzštine, s ohľadom na jej pravopisné osobitosti, odborný pohľad na súčasné bilingválne slovníky (FJ-SJ/SJ-FJ) a vybranú jazykovednú terminológiu, ad hoc aj príspevky k prekladateľskej činnosti (expresívne výrazové prostriedky v procese prekladu) , relevantné rozdiely medzi písomným a ústnym prejavom, syntaktické posuny pri simultánnom tlmočení. (Ak by autorka pokračovala v bádani viacjazyčnej jazykovednej terminológie na osi slovenčina-románske jazyky, odporúčam inšpirovať sa aj prácami doc.Tarabu, prof.Trupa a významného rumunského romanistu Iorgu Iordana.)

Autorka správne zaujíma vhodné teoretické východiská vzhľadom na charakter istej komunikačnej situácie, na spoločenský (ad hoc i politický) alebo odborný kontext zasadený do syntaktickej a sémantickej osi, do čoho v duchu európskosti vstupuje aj dôležitý moment interakcie viacerých jazykov, u autorky konkrétne angličtiny.

Pozoruhodná je aj odborná a vedecko-pedagogická aktivita kandidátky. Okrem ukončenej doktorandky a troch vedených doktorandov, bola a je členkou odborových komisií pre obhajoby dizertačných prác a habilitačných komisií. Podčiarkujeme aj užitočné aktivity v Slovensko-francúzskom univerzitnom inštitúte. Publikačné aktivity kandidátky však presahujú aj čisto lingvistické a pedagogické témy. Vhodne si vybrala aj aktuálne javy rodiace sa v kontextualizácii, v mediálnom prejave, v obchodných a priemyselných značkách atď. Viaceré jej publikačné výstupy našli odozvy v zahraničí, aj keď väčšina z citácií sa nachádza v publikáciách neregistrovaných v citačných indexoch.

Veľkou prednosťou a istým druhom priekopníctva je profesionálne pôsobenie v oblasti komunikačne zameraného výskumu jazyka a reči. Je teda priekopníčkou saussurovského odkazu na Slovensku *sui generis*, v novodobých mediálnych podmienkach. V SR je zúžený pohľad na uvedenú problematiku, na francúzsko-slovenskej osi je dokonca absencia dostatočne vyškolených odborníkov.

Veľmi pútavé, ale hlavne potrebné sú jej výskumy v oblasti interkultúrnych štúdiách vo vzdelávaní učiteľov.

Jej účasť v medzinárodných a domácich projektoch akoby kompenzovala jej teoreticky zameranú vedeckú činnosť, pretože sa v nich venovala ako riešiteľka alebo spoluriešiteľka výsostne aktuálnym a praktickým doménam, akými sú inovácie študijných programov prostredníctvom *Service Learning*, koncepcia novej gramatiky slovenčiny pre frankofónne publikum (v SR sa volá po tvorbe prác v opačnom garde...), gramatický metajazyk, konkrétne terminológia slovies a valenčný potenciál slovies v kontexte. Je správne a nanajvýš vhodné jej zameranie na slovesá, pretože tie sú nositeľmi deja a determinujú sémantický odkaz vety/dižkurzu hovoriaceho. *At last but not least* sa žiada ešte spomenúť pomerne intenzívnu spoluprácu so zahraničnými pedagogickými, vedeckými a vydavateľskými inštitúciami.

Vzhľadom na dlhodobú pedagogickú prax, ako aj vzhľadom na širokú vedeckú, odbornú a publikačnú činnosť, ako aj vzhľadom na podporné a podložené argumenty vymenované oponentom vyššie, oponent jednoznačne odporúča, aby VR FF UMB v Banskej Bystrici schválila návrh na vymenovanie doc.PhDr.Kataríny Chovancovej. PhD. za profesorku v odbore inauguračného konania všeobecná jazykoveda 2.1.33.

V Ivanke pri Dunaji, 23.júla 2021

Prof.PhDr.Peter Kopecký, CSc. KTR FF UKF v Nitre